

ED 338 076

FL 019 799

AUTHOR Tegey, Habibullah; Robson, Barbara
TITLE Intermediate Pashto. Teachers' Manual.
INSTITUTION Center for Applied Linguistics, Washington, D.C.
SPONS AGENCY Center for International Education (ED), Washington, DC.
PUB DATE 91
CONTRACT P017A-00022
NOTE 66p.; For the Beginning Pashto Teacher's Manual (Units 1-14), see ED 323 767; for related documents, see FL 019 797-800.
PUB TYPE Guides - Classroom Use - Teaching Guides (For Teacher) (052)
LANGUAGE Pashto
EDRS PRICE MF01/PC03 Plus Postage.
DESCRIPTORS *Cultural Traits; *Dialogs (Language); Foreign Countries; *Form Classes (Languages); *Grammar; *Pashto; Politics; Religious Cultural Groups; Second Language Instruction; Sociocultural Patterns; Teaching Guides; Uncommonly Taught Languages

ABSTRACT

The teachers' guide to the "Intermediate Pashto" textbook (FL 019 797) contains notes for the teacher on each of the fourteen units and sub-sections of the textbook. Unit and section headings are in English and Pashto; virtually all text is in Pashto. (MSE)

* Reproductions supplied by EDRS are the best that can be made *
* from the original document. *

ثانوی پښتو Intermediate Pashto

د ښوونکي
لارښود

Teachers' Manual

Center for Applied Linguistics

U.S. DEPARTMENT OF EDUCATION
Office of Educational Research and Improvement
EDUCATIONAL RESOURCES INFORMATION
CENTER (ERIC)

- ☒ This document has been reproduced as received from the person or organization originating it.
- ☐ Minor changes have been made to improve reproduction quality.

• Points of view or opinions stated in this document do not necessarily represent official OERI position or policy.

"PERMISSION TO REPRODUCE THIS
MATERIAL HAS BEEN GRANTED BY

G. Richard Tucker

TO THE EDUCATIONAL RESOURCES
INFORMATION CENTER (ERIC)

ثانوی پښتو
Intermediate
Pashto

د ښوونکي لارښود
Teachers' Manual

Habibullah Tegey
Barbara Robson

Center for Applied Linguistics
Washington, D.C.
1991

Table of Contents

Introduction مقدمه	vi
Unit 15: واده ته نه يم تللي	
Section 1: Dialogue	1
Section 2: Perfective Participles	2
Section 3: Reading	4
Section 4: Diversions	5
Workbook Exercises	5
Unit 16: نجلۍ چه پېغله شوه ...	
Section 1: Reading	7
Section 2: Relative Clauses in Pashto	8
Section 3: Dialogue	9
Section 4: Diversions	9
Workbook Exercises	10
Unit 17: تيارولى يې شم.	
Section 1: Dialogue	12
Section 2: The Imperfective Participle	12
Section 3: 'Can' Phrases in Pashto	13
Section 4: Reading	14
Section 5: Diversions	14
Workbook Exercises	15
Unit 18: ستاسې خوبه چه هر څه كوي.	
Section 1: Dialogue	16
Section 2: Clauses with چه	17
Section 3: Reading	17
Section 4: Diversions	18
Workbook Exercises	18
Unit 19: جوار يې له غنمو نه ښه وي.	
Section 1: Dialogue	21
Section 2: Comparisons	22
Section 3: Reading	22
Section 4: Diversions	23
Workbook Exercises	23

Unit 20: که بارانونه وشول، للمی به وکړو.

Section 1: Dialogue	25
Section 2: Conditional Statements	25
Section 3: Reading	26
Section 4: Diversions	26
Workbook Exercises	26

Unit 21: که زه ستا په خای وی...

Section 1: Dialogue	28
Section 2: Relatives	28
Section 3: Past Unreal Conditions	28
Section 4: Reading	30
Section 5: Diversions	30
Workbook Exercises	30

Unit 22: که ته نه وی زه نه ورتللم.

Section 1: Dialogue	32
Section 2: Genealogies of the Major Pashtun Tribes	32
Section 3: Present Unreal Conditionals	33
Section 4: Reading	33
Section 5: Diversions	33
Workbook Exercises	34

Unit 23: ستا پلار خو به کوچی نه ؤ؟

Section 1: Dialogue	36
Section 2: Reading A	36
Section 3: Reading B	38
Section 4: Diversions	38
Workbook Exercises	38

Unit 24: مېلمه پالنه

Section 1: Reading	40
Section 2: په in More Detail	40
Section 3: Dialogue	41
Section 4: Diversions	41
Workbook Exercises	42

Unit 25: بدل

Section 1: Dialogue	44
Section 2, 3 and 4: The Story	45
Section 5: Diversions	46
Workbook Exercises	46

Unit 26: عزت او ننوتې

Section 1: Reading	48
Section 2: Verb Phrases with Possessive Suffixes	48
Section 3: Dialogue	49
Section 4: Diversions	49
Workbook Exercises	49

Unit 27: جرگه

Section 1: Reading	51
Section 2: Conversation	51
Section 3: Reading	52
Section 4: Diversions	52
Workbook Exercises	52

Unit 28: جر وړېل

Section 1: The Story Begins	55
Section 2: The Story Continues	56
Section 3: The Story Concludes	57
Section 4: Diversions	57
Workbook Exercises	58

Introduction

This Teachers' Manual is one of the three components of *Intermediate Pashto*. The other components are a Textbook, a Workbook, and an Interim Glossary.

All the components of *Intermediate Pashto* are available in microfiche or hard copy through the ERIC Document Reproduction Service. The materials are described in detail in the ERIC Document entitled *The CAL Pashto Materials: Overview*. For information, please contact ERIC/CLL, Center for Applied Linguistics, Washington, D.C.

These materials have been developed by the Center for Applied Linguistics with funding from Grant No. P017A 00022 from the International Research and Studies Program of the U. S. Department of Education. The same office funded CAL to develop *Beginning Pashto*, the components of which are available from the ERIC Document Reproduction Service as well. *Intermediate Pashto* continues the study of Pashto where *Beginning Pashto* left off, and the two together constitute a relatively complete overview of the spoken and written Pashto language, as well as a fairly extensive introduction to Pashtun culture. The development of a *Pashto Reader* has also been funded; the reader will be available through the ERIC Document Reproduction Service in early 1993.

دا د «ښوونکي لارښود» د هغو درسي موادو يو ټوک دی چه د انگرېزي ژبې ويونکو، په تېره بيا امريکايانو، ته د تدريس دپاره ليکل شوی دی. ددې موادو درې نور ټوکونه درسي کتاب (Textbook)، د درسي کتاب ضميمه (Workbook) دی.

دا کتابونه له ERIC Document Reproduction Service نه تر لاسه کېدلی شي. د ERIC Document Reproduction Service په ټولو کتابخانو کې پيدا کېدلی شي.

واډه ته نه يم تللي: Unit 15

Section 1: Dialogue

لومړۍ برخه: د يالوگ

ښوونکي دې د يالوگ لومړۍ خپله په مدار مدار ولولي او له زده کوونکو نه دې وغواړي چې په دقت يې واورى. بيا دې ښوونکي يو تکړه شاگرد خپل مېز ته وغواړي او د يالوگ دې په بيخي طبيعي ډول ور سره تمثيل کړي. بيا دې له شاگردانو نه وغواړي چې دوه دوه سره جوړه شي او د يالوگ په طبيعي ډول تمثيل کړي. ښوونکي دې په دې وخت کې کوشش وکړي چې د شاگردانو د خبرو لهجه او تلفظ تصحيح کړي.

ښوونکي کولى شي چې شاگردانو ته د واډه د مراسمو په باره کې نور مطالب هم ووايي. دغه راز دې شاگردانو ته دا يادونه هم وکړي چې ځينې له دغو دودونو نه په Workbook کې څېړل شوي دي.

New Vocabulary

نوى لغات

پدې د يالوگ کې ډېر زيات داسې کلمات راغلي چې شاگردان نوى ور سره اشنا کېږي. ځکه نو ښوونکي بايد له شاگردانو نه وغواړي چې دواډه په باره کې وغږېږي او داسې جملې استعمال کړي چې دغه لغات په کې راغلي وي. دغه راز ښوونکي کولى شي د سوال اوځواب له لارې شاگردانو ته داسې زمينه برابره کړي چې دغه لغات بيا بيا په جملو کې استعمال کړي.

Practice

تمرين

ښوونکي دې له شاگردانو نه وغواړي چې دغه تمرينونه له هغو هدايتونو سره سم عملي کړي چې خپله په همدې برخه کې راغلي دي.

Section 2: Perfective Participles

دوهمه برخه: کامله وصفی وجه

Forms

اشکال

ښوونکي دې د کاملې وصفی وجهې په باره کې دا لاندې ټکي شاگردانو ته توضیح کړي.

۱- کامله وصفی وجهه د فعل پر کامله ساقه د «ای» [ay-] په ورعلاوه کولو جوړیږي. په ساده افعالو کې د کامل شکل علامه و- [wa] بیخي لوېږي. د وصفی وجهې دا شکل کټ مټ د صفاتو دوهمې ډلې غوندې دی او دا لاندې خاتمې لري.

مفرد مذکر- ای [ay-]، جمع مذکر- ی [i-]، مفرد او جمع مؤنث- ې [e-]
۲- کوم ساده افعال چه د تېرې زمانې لاحق- ل [əl-] ورنه غورځیدلي شي، د هغو له وصفی وجهې نه هم دغه لام لویدلی شي، لکه په دا لاندې مثالونو کې:

حال غیر کامل شکلکامله وصفی وجهه

اخځ-

اخستلی [akhistəlay] اخستی [akhistay]

لول-

لوستلی [lwastəlay] لوستی [lwastay]

۲- د ځینو افعالو کامله وصفی وجهه بې قاعدې وی. ځینې د فعل د غیر کامل شکل له ساقې نه جوړوي؛ ځینې یې یوازې یو شکل لري او دوه شکله نه لري او د ځینو افعالو وصفی وجهه ځانته بیخي بل شکل لري. دوصفی وجهې بې قاعدې اشکال په لاندې ډول دي.

حالوصفی وجهه

«معاون فعل» کېږي-

شوی [səway]

«معاون فعل» کو-

کړی [kəray]

ږد-

ایښی [ixay]

ځ-

تلی [tlay] تللی [tlay-]

بیا ی-

بېولي [bewəlay]

Practice

تمرین

زده کوونکي دې دا تمرینونه هم له هغو هدایتونو سره سم عملی کړي
چه په دې برخه کې راغلي دي.

چه وجې

Using Perfective Participles

د کاملې وصفی وجې استعمال

پدې برخه کې له مختلفو فعلی ریښو نه جوړې شوې وصفی وجې په
جملو کې استعمال شوی او مطلب یې د وصفی وجې له استعمال
سره د زده کوونکو زیاتره اشنا کول دي. ښوونکي دې دا لاندې
ټکي په مثالونو کې توضیح کړي.

۱- کامله وصفی وجهه د هغه فعل له مختلفو اشکالو سره چه په
انگریزی کې یې معادل (be) دی یو ځای کېږي او مرکبي فعلی فقرې
جوړوي. دا فقرې په تخمینی ډول د انگریزی له لاندې اشکالو سره
موازاو لري.

English

پښتو

Present perfect, e.g. 'I have started out'

وصفی وجهه + يم، يې او نور

Past perfect, e.g. 'I had started out'

وصفی وجهه + وې، وم او نور

۲- کامله وصفی وجهه او د انگریزی د (be) معادل پښتو فعل د
لازمي افعالو د فاعل دپاره تصریف کېږي او د متعدی افعالو د
مفعول دپاره.

۲- که د وصفی وجې لومړۍ برخه «په اشتقاقی افعالو کې» صفت
وي، نو هغه هم د لازمې فعل دپاره تصریف کېږي. مثلاً
دوی روانې شوې دي.

۳- کله که په جمله کې د نفی کلمه «نه» راغلې وي، هلته بیا وصفی

وجه د انگریزی د (be) د فعل له معادل نه وروسته راځي او د نفيي کلمه له دغه فعل نه وړاندې راځي. مثلاً
اسد نه دی راغلی.

Practice

تمرین

دا تمرین دې هم شاگردان له هدایت سره سم عملی کړي.

Section 3: Reading

قراڼت

پدې قراڼت کې د عصری یا ښاری او کلیوالي ودونو د توپیر په باره کې لند بحث شوی دی. ښایی چه شاگردان به پدې برخه کې سوالونه ولری او یا به زیاتره معلومات وغواړی. خو دا چه څومره نور معلومات دې شاگردانو ته ورکړل شی دا خبره خپله د ښوونکي په قضاوت پورې اړه لری.

New Vocabulary

نوی لغات

پدې برخه کې ټول هغه لغات لست شوی چه په قراڼت کې راغلی او شاگردانو ته نوی دی. یعنی دمخه نه دی ورسره مخامخ شوی.

Have You Understood?

امتحان

دا یو کوچنی امتحان دی او باید له هغه هدایت سره سم عملی شی چه په همدې برخه کې ورکړل شوی دی.

Section 4: Diversions

څلورمه برخه: تفریح

په دې برخه کې دوه لنډې کیسې راغلي او لومړۍ کیسه یې داسې ده چې ښایي شاگردان یې په کلتوري اړخ ښه پوه نه و. ښوونکي کولی شي چې په افغانستان کې د ښځې د مخ پټولو په باره کې شاگردانوته یو حه تو ضیحات ورکړي.

Workbook Exercises

Exercise T1.

۱. احمد کتاب لوستلی دی.
۲. محمد ډېر اسونه اخستلي دي .
۳. اسد د احمد ورور په مکتب کې لیدلی دی.
۴. اسد بېگا ته د احمد ورور خپل کور ته غوښتی دی.
۵. امان بېگا ډېر زیات بادام خوړلی دی.
۶. لیل ډېرې ښایسته جامې اغوستي دي.
۷. پټنگ د امان کره بیر څکلی دی.
۸. امان خپله ښځه نیویارک ته لېږلې ده.
۹. احمد کتابونه کتابخانې ته رسولی دي.
۱۰. رابیا د لیل ۱۰ سالو ډېر خوښ کړی دی.
۱۱. لیل مهلمنو ته ښه قابلې پخ کړی دي.
۱۲. پټنگ بیگا شل مریضان معاینه کړی دي.

Exercise T2.

۱. ټول مهلمان په یوه ځای کې ټولېږي.
۲. ناوې سپین کمیس اغوندي.
۳. ورا د ناوې کره ځي.
۴. د زوم کره بازیگر گدیږي.

۵. ناوې او زوم يو ځای په يوه خاص تخت کېښی.
۶. د غرمې دودۍ کله کله د ناوې کره خوړل کېږي.
۷. ځنښي مېلمانه اتن کوي.
۸. واده په حقيقت کې يوه لويه مېلمستيا وي.
۹. د واده ټول مصارف د شاه کورنۍ کوي.
۱۰. مېلمانه په وړو مېزونو کېښی.

Exercise T3.

۱. کله چه امان راغی، ما کار خلاص کړی ؤ.
۲. کله چه زوم او ناوې سالون ته راغلل، مېلمنو دودۍ خوړلې وه.
۳. کله چه ليلا خپلې کورنۍ ته خط ليکه، اسد له روغتون نه وتی ؤ.
۴. اسد تللی دی چه موټر واخلي.
۵. امان پرون ناجوړه ؤ، صنف ته نه ؤ تللی.
۶. امان راغلی دی خو کتاب يې نه دی راوړی.
۷. اسد واده ته تللی ؤ ټوله شپه گډېدلی دی.
۸. ناوی راغلې ده، زوم نه دی راغلی.
۹. مېلمانه راغلي دي.
۱۰. اسد يې واده ته خبر کړی دی.

Unit 16: ... نجلۍ چه پېغله شوه

Section 1: Reading

لومړۍ برخه: قرائت

ښوونکي دې شاگردان تر هر څه نه دمخه دې ته ملتفت کړي چه پدې فصل کې قرائت له ديالوگ نه دمخه راغلي او دليل يې دادی چه د ديالوگ مطالب په قرائت کې په يو څه تفصيل بيان شوی دی. دغه راز دې ښوونکي شاگردانو ته دا تکم په گوته کړي چه دا قرائت په افغانستان کې د ازدواج په باره کې دی او هدف يې ددې خبرې څرگندول دی چه په افغانستان کې کوږده او د هلك او نجلۍ روابط او علايق په امريکا او غربي نړۍ کې د هلك او نجلۍ له علايقو او د کوزدې له مراسمو سره بيخي بنيادی فرق لري. که شاگردان علاقه ولري او وخت تنگ نه وي، ښوونکي کولی شي په دې باره کې شاگردانو ته څه نور معلومات هم ور کړي.

New Vocabulary

نوی لغات

پدې برخه کې هغه لغات راغلي چه شاگردان په همدې قرائت کې نوی ورسره مخامخ شوی دی. څرنگه چه د موضوع د يو څه پيچلتيا له امله پدې قرائت کې ډېر زيات نوی لغات راغلي دی نو ښوونکي د خپل قضاوت په اساس دا کولی شي چه ددغو لغاتو ځينې مهم او ضروري او ځينې غير مهم او غير ضروري وگڼي او له شاگردانو نه وغواړي چه فقط هغه يې حفظ او زده کړي چه دی يې مهم او ضروري گڼي.

The Engagement Song

د کوژدې سندرې

ښوونکي دې شاگردانو ته دا خبره په گوته کړې چه دا د کوژدې یوه محلی سندرې ده. ښایي په یوه سیمه کې وویل شي او په بله کې ونه ویل شي. ښوونکي دې یا خپله دغه سندرې شاگردانو ته وغږوي او یا دې یې چېرته تېپ کړي او بیا دې شاگردانو ته واوړي.

Have You Understood?

امتحان

دا په حقیقت کې یو کوچنی امتحان دی او باید چه له هدایت سره سم عملی کړی شي.

Section 2: Relative Clauses in Pashto

دوهمه برخه: پښتو وصفیه جمله

ښوونکي دې دا لاندې ټکي زده کوونکو ته په مثالونو توضیح کړي.
۱- وصفیه جمله یوه متداخله جمله ده چه په یوه لویه جمله کې دننه پرته وی او یو اسم توصیفوي. دغه اسم د "چې" له تورې سره جخت له وصفیه جملې نه دمخه راځي.
۲- په هره وصفیه جمله کې دننه داسې یو اسم وی چه له هغه اسم سره عنینت لري.

وصفیه جمله داسې جوړیږي.

الف. کوم اسم چه توصیف کیږي له هغه نه وروسته سمدستېد "چې" توري راځي.

ب. کوم اسم چه په وصفیه جمله کې راځي هغه معمولاً ضعیف ضمیر وی او په متداخله جمله کې پداسې ځای کې راځي لکه په مستقله جمله

کې چې راځي.
ج. وصفیه جمله له «چې» نه سمدستی وروسته راځي.

Section 3: Dialogue

دریمه برخه: دیالوګ

ښوونکي دې زده کوونکو ته دا خبره ور په زړه کړې چې پدې فصل کې دیالوګ د هغو دلایلو پر بنا چې دمخه یاد شول، له قرائت نه وروسته راغلي دي. که ښوونکي وخت ولری کولی شي چې پدې باره کې څه نور ضیحات هم شاگردانو ته ورکړي.

New Vocabulary

نوی لغات

پدې برخه کې ټول هغه لغات راغلي چې زده کوونکي په همدې دیالوګ کې نوی ور سره مخامخ شوي دي.

Practice

تمرین

دا تمرین دی له هدایت سره سم عملی کړی شي.

Section 4: Diversions

څلورمه برخه: تفریح

پدې برخه کې هغه لنډۍ راغلي دي چې د نامنلې مېړه په باره کې ویل شوي دي. ښوونکي کولی شي زده کوونکو ته هم د نا منلې مېړه یا موزیګي په باره کې نور توضیحات ورکړي او هم دا ورته ووايي چې په نا منلې مېړه ولی پر ښځه تحمیلېږي.

Workbook Exercises

Exercise T1.

۱. هغه ټوپک چه اسد راوړ وړک شو.
۲. اسد او امان په هغه باغ کې مهله کوی، چه ښې منې لری.
۳. هغه ښځه چه لیلې ور سره غږیږی، د داود مور ده.
۴. پرې له هغه هلك سره څی چه پېښوری جامې یې اغوستی دی.
۵. اسد هغه سالو واخیست چه د لیلې خوښ دی.
۶. هغه خان چه د اسد پلار باغ ترې واخیست ښه سړی دی.
۷. هغه منې چه اسد راوړې دی د واشنگتن دی.
۸. رابیا هغه مکتب ته څی چه لیلې درس په کې وایی.
۹. د لیلې هغه جامې خوښیږی چه امان ورته واخیستی.
۱۰. هغه کور چه د اسد پلار واخیست، د یوه خان ؤ.

Exercise T2.

۱. د وړا خلك كله د غرمې دودې د شاه كره خوری.
۲. د شپې ځینی كسپې هلکان چه خاصې جامې یې اغوستی وی ساز ته گدیږی.
۳. د شاه او د ناوې په كور کې خان خاڼته مراسم اجرا کیږی.
۴. ښایی چه د نجلۍ كورنۍ ریباز ته نه وایی.
۵. د كوژدې خبره تل د هلك كورنۍ د نجلۍ كورنۍ ته كوی.
۶. واده د شپې په سبا ماسپښین شاه او د هغه د كورنۍ نارینه او ټول نارینه مېلمانه د ناوې كره څی.
۷. ناوې په اس سپړوی او له خان سره یې د شاه كره بیایی.
۸. یو ورېښمین دسټمال او یوه اندازه شړینی په حقیقت کې د موافقې ښه ده.
۹. نارینه معمولاً د ټوپكو دزې كوی او په دې ډول د هلك او نجلۍ كوژده اعلانوی.
۱۰. شاه په اس سپور له وړا سره روان وی.

Exercise T3.

زه او امان د ترينې کوډې ته تللی وو. کوډې ته له کابل او گردېز نه
ډېر زیات مېلمانه راغلي وو. له ډوډۍ نه وروسته ټول مېلمانه د احمد
کره ولاړل. هلته سازندګانو ساز کاؤ او مېلمانه تر سهاره ورته ناست وو.
سهار وخته بهرته کور ته راغلو.

تیارولی یې شم: Unit 17

Section 1: Dialogue

لومړۍ برخه: دیالوگ

ښوونکي دې ددې برخې د تدریس په برخه کې له هغو لارښودنو نه استفاده وکړي چه په شپاړسم فصل کې د دیالوگ د تدریس دپاره ورکړل شوې دي.

Practice

تمرین

ددې تمرین اوله او دوهمه برخه دې شاگردان له هدايت سره سم عملی کړي. په درېيمه برخه کې دې ښوونکي له شاگردانو نه وغواړي چه په ډله ييز ډول د دیالوگ وروستی برخه په خپلو عباراتو وليکي. ښوونکي دې شاگردانو ته ووايي چه داسې فرض کړي چه خوشحال غواړي دودۍ په کافتريا کې وخوري او له پلار سره يې دا اندېښنه ده چه ښايي د کافتريا دودۍ به نه وي. شاگردان دې په همدې مفهوم يو څو جملې په خپلو عباراتو وليکي. ښوونکي دې کوشش وکړي چه د شاگردانو غلطۍ اصلاح کړي.

Section 2: The Imperfective Participle

دوهمه برخه: نامکمله وصفی وجه

ښوونکي دې شاگردانو ته دا لاندې ټکي په گوته کړي.
۱- نامکمله وصفی وجه داسې جوړیږي چه ی [ay] د فعل په نا کامله ریښه ور علاوه کیږي. نا کامله وصفی وجه هم د کاملې وصفی وجهی په شان چه په پنځلسم فصل کې بحث پرې وشو دعادی صفت حیثیت او خصوصیت لري او خاتمې يې په لاندې ډول دي.

کامله وصفی وجه	نا کامله وصفی وجه	حال نا مکمل شکل
جوړ / جوړه کړې	جوړولی	جوړو -
جوړ / جوړه شوی	جوړېدلی	جوړېږ -
کېښناستلی	کېښناستلی	کېښه -
ننوتلی	ننوتلی	ننوخ -
شوی	کیدلی	کېږ -
کړی	کولی	کو -
ایښی	کېښودلی	ږد -
تلی / تللی	تلی / تللی	خ -
بووی / بوولی	بوی / بوولی	بیایه -

Section 3: "Can" Phrases in Pashto

درې یمه برخه: په پښتو کې د 'can' فقرې

ښوونکي دې شاگردانو ته ووايي دا به هغوی ته گرانه وي چه دداسې جملو معنوی توپیر درک کړي، لکه لاندې چه لیکل شوی دی او دا ځکه چه په انگریزي کې عین دغه توپیر وجود نه لري.

(۱) دا سبا ته آشک پخولی شی.

(۲) دا به سبا ته آشک پاڅه کړی شی.

دغه راز دې ښوونکي شاگردانو ته ووايي چه په عادی ډول دې د لومړي جملې په شان جملو نه کار اخلي؛ یعنی په دغسی مواردو کې دې د وصفی وجهی له ناکامل شکل نه کار اخلي. خو د دا ددوهمې جملې په شان جملو ته هم باید متوجه او په دې پوه وي چه دا د لومړي جملې کامل شکل دی.

Section 4: Reading

څلورمه برخه برخه: قرانت

ښوونکي دې شاگردانو ته په ماجت کې د هلکانو د زده کړې په باره کې يو څه نور معلومات ور کړي او که ښوونکي خپله په ماجت کې سبق لوستي وي، شاگردانو ته دې د خپلې تجربې په باره کې معلومات ورکړي. اما پدې برخه کې په ثقافتی لحاظ يوه ډېره د توجه وړ خبره داده چه په افغانستان کې هلکان عربي سپارې او قرآن شريف لولي مگر په معنا يې خان نه پوهوي. ددې خبرې اهميت پدې کې دی چه غربيان او د انگریزی ژبي ويونکي هر څه لولي د هغه په معنا هم خان پوهوي.

Section 5: Diversions

پنځمه برخه برخه: تفریح

ښوونکي دې زده کوونکو ته دا خبره وکړي چه دا پارچه ددې دپاره غوره شوې ده چه زده کوونکي له داسې لیکنې سره هم بلد شی چه د کمپیوټر په واسطه نه ده شوې.

ښوونکي دې شاگردانو ته دا هم ووايي چه دا پارچه د څلورم صنف له پښتو قرانت نه را اخستل شوې ده او یقیناً يې د لیکلو سبک هم له هغې پښتو سره فرق لري چه تراوسه دوی په خپلو کتابونو کې لوستي ده.

ښوونکي دې شاگردانو ته موقع ورکړي چه دغه فرق تر ممکنه حده هغوی خپله په گوته کړي.

Workbook Exercises

Exercise T1.

۱. تنها هلکان سبق ته ماجت ته تللی شی.
۲. په کلو کې نجونې او هلکان میړونه او ښځې په خپله خوښه نشي کولی.
۲. کومو هلکانو چه قرآن يې یاداو عربی يې نه شوه ویلی.
۴. پتنگ سبا ته واده ته نشي تلل.
۵. ځینې پښتانه په فارسی پوهیږی، خو ویلی يې نشي.
۶. کومو هلکانو به چه پلار نه لاره، مکتب به يې نشو ویلی.
۷. تر څومې چه سبق نه وی خلاص کړی کور ته نشم تللی.
۸. تنها امان زاره متون لوستلی شی.
۹. کوم پښتانه چه په کلیوالی سیمو کې اوسیږی توپک استعمالولی شی.
۱۰. تنها بعضي ملايانو هلکانو ته عربی خبرې ور ښودلی شوې.

Exercise T2.

- سپین په پوهنتون کې شاگرد ؤ چه واده يې وکړ. ښځه يې د خوست وه. وروسته له واده نه څو میاشتي په خوست کې پاتې شو. کله چه بېرته پوهنتون ته راغې د امتحانونو وخت ؤ. سپین ډېر زیات سبق ولوست خو ناکام شو. پوهنتون يې پرې ښود. بل کار يې پیل کړ. خو په هغه کې هم ناکامه شه. ډېر وخت بیکاره ؤ. په پای کې ملا شو.

Exercise T3.

۱. دا ډېره ښه سندره ده، په یاد يې کړه.
۲. هغه خبره چه تا وکړه د لیل په یاد ده.
۲. زما په یاد شو چه تېلېفون درته وکړم.
۴. اسد خپل سبق ښه ندی په یاد کړی.
۵. ته مې چه ولیدې رابیا را په یاد شوه.
۶. تور ډېر شعرونه په یاد کړی.
۷. ستاسو لنډی په یاد دی؟
۸. زه چه وړوکی وم سبقونه مې ښه یادولی شول.
۹. تور د خوشحال خان ډېرې قصیدې په یاد کړیدی.

Unit 18: ستاسې خوښه چه هر څه کوي.

Section 1: Dialogue

لومړۍ برخه: ديالوگ

ښوونکي دې د ديالوگ د تدريس په برخه کې له هغې لارښوونې نه استفاده وکړي چه د پخوانو ديالوگونو په برخه کې شوې ده. په عين وخت کې بايد ښوونکي دې ته ملتفت وي چه دا ديالوگ هم د طول او هم د نوو لغتونو په لحاظ يو څه ثقيل دی او ښايي چه زده کوونکي يو څه زياتې مرستې ته ضرورت ولري.

New Vocabulary

نوي لغات

څنگه چه د ديالوگ په برخه کې وويل شول په دې درس کې يو زيات شمېر نوي لغتونه راغلي دي. خو څرنگه چه له يوې خوا ددغولغتونو ډېر زيات په عمومي ډول په ورځني ژوند کې مهم دي او له بلې خوا په افغانستان کې کړنه ډېر زيات اهميت لري نو له دې امله يې زده کول هم د شاگردانو په زيار ارزى او هم د ښوونکي په تکليف. ښوونکي بايد زده کوونکي دې پورته ټکو ته ملتفت کړي او په عين وخت کې کوشش وکړي چه شاگردانو ته د محاورې او تمرين له لارې د نوو لغاتو زده کول تر ممکنه حده اسانه کړي.

Practice

تمرين

ښوونکي دې له شاگردانو نه وغواړي چه دا تمرين له هدايتونو سره سم حل کړي. دغه راز دې ښوونکي له شاگردانو نه وغواړي چه د داسې انګړونو او کړوندو په باره کې له يو بل سره وغږيږي چه ورته معلوم دي. په دې مذاکره کې دې له هغو لغتونو نه استفاده وکړي چه د کرهڼي په ارتباط په ديالوگ کې راغلي دي.

Section 2: Clauses with چه

دوهمه برخه: د "چه" جملې

ښوونکې دې زده کوونکو ته دا مطلب په ډاگه کړی چه د پښتو "چه" لرونکې جملې کافي ساده او بسیطې دی او انگریزی ویونکو ته یې فهم اسانه دی. یا په بل عبارت څومره چه د انگریزی چې "which" لرونکې جملې پښتنو ته گراني دی د پښتو "چې" لرونکې جملې انگریزی ویونکو ته هغومره گراني نه دی.

Practice

تمرین

کومې نیمگړې جملې چه ددې تمرین په اوله برخه کې راغلي دی د هغو تکمیلول ډېر مهم دی او باید چه زده کوونکي دا کار هرومرو وکړي. ښوونکي دې کوشش وکړي چه د زده کوونکو غلطی اصلاح کړي. نه دا چه د جملو په جوړولو کې مرسته ور سره وکړي.

Section 3: Reading

دریمه برخه: قرائت

ښایي چه شاگردان له کرهڼې په تیره بیا د کرهڼې له ابتدایي سامانونو او طریقې سره بلد نه وی. ځکه نو که ښوونکي د تشریحاتو تر څنگ له رسمونو نه هم کار واخلي دا به د زده کوونکو کار زیات اسانه کړي.

New Vocabulary

نوی لغات

په دې برخه کې ټول هغه لغات ثبت شوي چه زده کوونکي له دې قرائت نه دمخه نه وو ورسره بلد. په دې قرائت کې حتی

تر دیاوگ نه هم زیات لغات راغلي دي خو دا ضرور نه ده چه شاگردان ټول حفظ کړي.

Have You Understood?

امتحان

دا په حقيقت کې يو لنډ امتحان دی او زده کوونکي دې يې په صنف کې پای ته ورسوي.

Section 4: Diversions

څلورمه برخه: تفريحي

دا دوه بيتونه د يوه معاصر شاعر دي او مطلب يې يو اخلاقي پند دی. پدې معنا چه که څوک وغواړي بل چا ته ضرر او تاوان ورسوي ښايي چه عين ضرر او تاوان خپله ده ته ور ورسېږي. لکه څنگه چه په دې دوو بيتونو کې راغلي دي که سړی بل چا ته په لاره کې کوهی کيني شايد دی خپله په دغه کوهی کې ور ولوېږي. ښوونکي دې شاگردانو ته دا مطلب په گوته کړي چه دغه راز مطالب د شرقي ادب يوه مهمه موضوع جوړوي.

Workbook Exercises

Exercise T1.

۱. د سلام ځمکه په پغمان کې ده. يو د منو او يو د توتو باغ لري. په نورو ځمکو کې ترکاري او غله کړي. پروسېکال يې غلې ډېرې ښي وې. تخمين لس خرواره جوار او پنځلس خرواره غنم يې واخستل.

۲. بهرام خان په لوگر کې تخمين سل جريبه ځمکه لري. يوه برخه يې ځنگل ده. يوه برخه يې چه کلی ته نژدې ده باغونه دي. د منو باغ يې ډېر لوی او مشهور دی. د بهرام خان کلا هم په

همدې باغ کې ده. د باغ په مینځ کې یوه لویه بیاله هم تیره شوې ده.

۲. د رسول تره د کابل په چاردي کې یوه ډېره ښه کرونده لري. په کرونده کې اکثره ترکاري کړي. څرنگه چه په چاردي کې ترکاري ډېره ښه کيږي او څرنگه چه چاردي ښار ته ډېره نژدې ده نو له دې امله ترکاري بيخي ښه گټه لري.

۴. کلیم او متین په کوهدامن کې د انگورو یو ډېر لوی باغ واخيسته. په دې باغ کې تخمین لس زره ټاکنه دی چه ډول ډول انگور کوي. په ټاکنو علاوه یو شمیر د توت ونې هم په کې دي.

۵. د امان د ماما ځمکې په ساکو کې دي. د ساکو ځمکې ډېرې ښي اوبه لري او ډېر ښه حاصل کوي. د ساکو توت او بادرنګ په ټول کابل کې مشهور دي. د اسد ماما د توتو یو ډېر لوی باغ لري. هر کال ډېر بادرنګ هم کړي.

Exercise T2.

۱. هغه هلك چه تيره مياشت يې كوژده وكړه د اسد ورور دی.
۲. مور مې وويل چه د خور واده مې په مني کې دی.
۲. ښايي چه د ليلا خور به ژر ورکړي.
۴. د کلي ټول خلک د اسد د تره واده ته بلل شوي وو.
۵. د غلخي صاحب ورور چه له امريکا نه راشي كوژده ورته کوو.
۶. سليم چه واده وكړ له مور او پلار نه جدا شو.
۷. هغه سړی چه ته يې واده ته خبر کړی د امان ماما دی.
۸. د سلام خور غواړي چه د متين سره واده وكړي.
۹. امان چه واده وكړ زه په امريکا کې وم.
۱۰. ټول وايي چه اسلم خپله خور يوه امريكايي ته ورکړه.

Exercise T3.

۱. دا دوه میاشتي شوی چه زه د لیلا کره نه یم تللي.
۲. ته کمزوری یې ونه نشي کښنولی.
۲. تر څو چه اسد رانشی زه لوگر ته نشم تللی.
۴. د احمد ورور پرون لوگر ته روان شوی دی.
۵. زه بېگا ته مهلمه یم، درس نشم لوستلی.
۶. شیرینی چا راوړېده؟
۷. دارد پښتو ویلی شی؟
۸. لیلا پرون د چا کره تللي وه؟
۹. امان ناروغه دی دودۍ نشي خوړلی.
۱۰. زه مرسل بڼه کورپه کولی شم.

جوار يې له غنمو نه ښه وي. Unit 19

Section 1: Dialogue

لومړۍ برخه: د يالوگ

ښوونکي دې د د يالوگ د لوستلو په برخه کې له هغو لارښودنو نه استفاده وکړي چه د پخوانو د يالوگونو په برخه کې شوې دي. په عين زمان کې دې ښوونکي زده کوونکو ته دا خبره هم توضيح کړي چه د اسد پلار په لوگر کې ژوند کوي او جمال خان اکا چه د هغه خپل دی د بغلان په غوري کې ژوند کوي. له غوري نه يو نفر لوگر ته د اسد د پلار کره تللی او د جمال خان د حاصلاتو په باره کې ور سره غږيږي.

New Vocabulary

نوی لغات

په دې برخه کې فقط هغه کلمات او عبارات راغلي چه شاگردان دمخه نه وو ور سره بلد. ښوونکي دې د کار د اسانتيا دپاره د افغانستان نقشه په صنف کې وڅړوي او په هنې کې دې د غوري او بالادوري موقعيت زده کوونکو ته ور وښيي.

Practice

تمرین

دا تمرین دې له هدايت سره سم عملی کړی شی. په عين وخت کې دې کوشش وکړي شی چه شاگردانو ته د افغانستان د اوزانو په باره کې څه نور معلومات هم ور کړل شی.

Section 2: Comparisons

دويمه برخه: مقايسه او عالي او تفصيلي صفات

ښوونکي دې زده کوونکو ته ووايي چه په پښتو کې د عالي او تفصيلي صفاتو په باره کې داسې خاص کلمات نشته لکه فارسي او انگريزي يې چه لري. د فارسي د عالي صفت مثال "کوچکتر" او د تفصيلي صفت مثال "کوچکترين" دی.

په پښتو کې دا مطلب داسې افاده کيږي چه له کوچني سره کومه بله کلمه يا فقره زياتيږي لکه "ډېر کوچنی"، "تر ټولونه کوچنی" او داسې نور. دغه راز په پښتو کې دا مطلب په جمله کې د کلماتو د موقعيت په واسطه هم افاده کيږي. لکه په دا لاندې دوو جملو کې الف: اسد د کابل ډېر مشهور سړی دی.

ب: د کابل ډېر مشهور سړی اسد دی.

د "الف" له جملې نه ښايي دا فهم واخستل شي چه اسد په کابل کې يو مشهور سړی دی. مگر د "ب" له جملې نه دا فهم اخستل کيږي چه اسد د کابل تر ټولونه مشهور سړی دی.

Section 3: Reading

دويمه برخه: قرائت

ډېر احتمال لري چه دا قرائت به د شاگردنو د پاره يو څه زيات گران وي. مگر دليل يې دا نه دی چه گوندي جملات يا عبارات ثقیل دی. بلکه د گران والی دليل دادی چه له يوې خوا په افغانستان کې په زراعت کې تر اوسه هم له ځينو ډېرو ابتدایي وسايلو نه کار اخستل کيږي. او احتمال لري چه له ځينو نه به يې په امريکا کې اوس هيڅ کار نه اخستل کيږي. بر سیره پر دې ښايي چه اکثره شاگردان د زراعت له چارو سره هيڅ بلدیت ونه لري. ځکه دې نو ښوونکي کوشش وکړي چه اکثره دغه وسايل او آلات د رسمونو په واسطه ورته توضیح کړي.

New Vocabulary

نوی لغات

په دې برخه کې هغه عبارات او فقرې راغلي دي چې شاگردان په همدې قرائت کې ور سره نوی مخامخ شوی.

Have You Understood?

امتحان

دا یو کوچنی امتحان دی او له هدایت سره سم دې عملی شی.

Section 4: Diversions

څلورمه برخه: تفریح

ښوونکي دې ددغو لنډیو د ثقافتی او کلتوری اړخ په باره کې لازم توضیحات ورکړي او که لازمه وگڼي ځینې نورې دغه شان لنډي دې هم شاگردانو ته ووايي او ورته تشریح دې یې کړي.

Workbook Exercises

Exercise T1.

۱. د افغانستان بزگرو په کال ۱۲۴۸ کې له ۱۲۴۶ نه ډېر غنم واخستل.
۲. په افغانستان کې ورپه یې له جوارو نه ډېرې کرل کيږي.
۲. په ۱۲۴۶ کې له مېوې نه د ترکاری حاصل زیات و.
۴. هر کال له تېر کال نه زیات غنم کرل کيږي.
۵. په کال ۱۲۴۵ کې له کال ۱۲۴۸ نه ډېرې غلې کرل شوې وې.
۶. په افغانستان کې له پنبې نه ورپه یې زیاتې کيږي.
۷. له جوار، او وریجو دواړو نه غنم زیات کرل کيږي.
۸. په افغانستان کې مېوې له ترکاری نه زیاتې کيږي.
۹. له پنبې نه لېلبو کم کرل کيږي.

۱۰. په کال ۱۳۴۷ کې له کال ۱۳۴۸ نه زیات جوار واخستل شول.

Exercise T2.

شین ولاړ وم چه خزان را باندې راغی
 خوانی ولاړه بل دوران را باندې راغی
 سر جلا کړ له نه تنې مې دهقان
 کړمه ډېر یې تار په تار په سپین میدان
 بیا غوبل شوم د غویو تر پښو لاندې
 بیا د بوس غوندې باد یوړمه په وړاندې

Exercise T3.

کله به چه زه په منی کې په غوری کې وم، مازدیگر به له یوه مزدور سره کړوندی ته لارم. په کړونده کې یوه جگه غوندې وه. د غوندې په سر به مو د جوارو تانتو ته اور واچاؤ. کله به چه تانتې وسوځېدې لبلبو به مو په کې ښخ کړل. کله به چه سهار د غوندې سر ته ورغلو لبلبو به نه وو. ما گومان کاؤ چه مزدور له ما نه وخته غوندې ته ځي او لبلبو را باسی او خوری یې. خو وروسته راته معلومه شوه چه لبلبو به د شپې شغالانو خورل.

که بارانونه وشول، للمی به وکړو. Unit 20

Section 1: Dialogue

لومړۍ برخه: دیالوگ

ښوونکي دې د دیالوگ د تدریس په برخه کې له هغو لارښودنو نه چه د پخوانیو دیالوگونو د تدریس په برخه کې شوی له خپل قضاوت او ابتکار سره یو ځای استفاده وکړی. که ښوونکي لازمه وگنې اویایې زده کوونکي غواړي نو په افغانستان کې د کرنې په باره کې څه نور ضروري معلومات هم ورکولی شي.

Section 2: Conditional Statements

دوهمه برخه: شرطیه جملې

ښوونکي دې زده کوونکو ته دا ټکي په گوته کړي:

(۱) شرطیه جملې د آینده امکاناتو په باره کې وی. په هره شرطیه جمله کې، معمولاً دوه فقرې شاملې وی. په لومړۍ فقره کې چه په «که» پیل کیږي شرط یا امکان افاده کیږي او په دوهمه فقره کې نتیجه بیانېږي.

(۲) کوم فعل چه په پښتو کې د «که» په فقره کې راځي هغه یا تېر او یا نا تیرکامل فعل وی.

(۳) که د «که» د فقرې فعل په تیره زمانه کې تمام فعل وی، نو ټول داسې قوانین لکه «ضعیف ضمیر» سقوط، فعلی خاتمه او نور داسې دی لکه د تیرې زمانې په نورو جملو کې چه دی.

(۴) په ورپسې یعنې وروستۍ فقره کې فعل د حال زمانې شکل لري او «به» ورسره واقع کیږي.

(۵) په شرطیه جملو کې «وی» د فعل تمام شکل دی.

مثالونه په درسي کتاب کې راغلي دي.

Section 3: Reading

دریمه برخه: قرائت

ښوونکي دې د افغانستان نقشه په صنف کې وڅړوي او شاګردانو ته دې د هیواد زراعتي سیمې ور وښيي. بیا دې د هرې سیمې د زراعتي پیداوارو او آب و هوا په باره کې وغږيږي. د هرې سیمې د توضیح په پای کې دې شاګردانو ته موقع وکړي چې پوښتنې ور نه وکړي.

Section 4: Diversions

څلورمه برخه: تفریح

دا یوه کیسه ده او مطلب یې دا دی چې گیدره ډېره مکاره وی. که د ښوونکي دغه راز کومه بله کیسه زده وی هغه دې هم زده کونکو ته ووايي او که ضروري وی د کیسې د ثقافتی اړخونو په باره کې دې زده کونکو ته توضیحات ور کړي.

Workbook Exercises

Exercise T1.

مونږ یو وړوکی مزدور لاره. د شپې به هم را سره اوسېده. کله به چې د شپې تېری شه بیالي ته به او او به یې ځکلې. یوه شپه کله چې له بیالي نه بهرته راغی د دروازې په ځای په کرکې کوتې ته را ننوت. ما گومان وکړ چې غل دی. کله مې چې توپک را واخیست او غوښتل مې چې و یې ولم، غږ مې پرې وکړ چې څوک یې؟ ده وویل جمیل یم. توپک مې کېښوده او په ډېره غوسه مې ور ته وویل چې بیا نه په کرکې راشې او نه لار شې.

Exercise T2.

که ښه واوره و اورېده او اوبه زیاتې وې کال ته به ښایسته زیاتې شولې وکړم. که بارانونه وشول، للمی به هم زیات وکړم. ځکه سر کال مو للمی هم بیخي کم وو. که مزدوران پیدا کړی شم سر کال به د پالیزه په ځمکه کې هم شلغم وکړم. شلغم هم ښه حاصل کوی او هم اوس ښه خرڅیږي. که مزدوران ټول پاتې شي او ونه تښتي په شولگره کې هم جوار کړم.

Exercise T3.

ختکي په قطغن او مزار کې، ترکاری په کابل کې، غنم او جوار په اکثرو سیمو کې او شولې په ننگرهار او لغمان کې ښه حاصل کوی. د قطغن او مزار ختکي د نورو سیمو له ختکیو نه زیات شیرین او خوندور هم وی. ختکي، هندواني، بادرنگ او اکثره ترکاری او للمی پسرلی کرل کېږي. شولې او جوار اوږی کرل کېږي. غنم منی کرل کېږي. لبلبو او پنبه هم پسرلی کرل کېږي. خو له للمیو نه یو څه وروسته کرل کېږي. مشنگ، باقلي، او شلغم د اوږی په سر کې کرل کېږي.

که زه ستا په ځای وی... Unit 21

Section 1: Dialogue

لومړۍ برخه: د دیاالوگ

ښوونکي دې د دیاالوگ د قرائت په برخه کې له هغو لارښودنو نه استفاده وکړي چه په پخوانیو درسونو کې شويدي. اما د دیاالوگ د مفهوم په لحاظ د دیاالوگ مطلب، اساساً له دې خبرې سره اشنا کول دي چه پښتانه د کورنۍ غړي او خپلوان په څه نامه يادوي. دغه راز زده کوونکي له دې دیاالوگ نه د پښتنو د دود او دستور په باره کې هم ډېر څه زده کولی شي. که ښوونکي لازمه وگڼي د دیاالوگ د کلتوري اړخ په باره کې زده کوونکو ته نور معلومات هم ور کولی شي.

Section 2: Relatives

دوهمه برخه: د کورنۍ غړي

پدې برخه کې به زده کوونکي وگوري چه په پښتنو کې د کورنۍ غړي په څه نومونو ياديږي. څرنگه چه انگریزي ژبه پدې برخه کې دومره دقیقې نه ده، نو ښايي چه زده کوونکي به ددغو کلماتو په برخه کې له يو څه مشکل سره مخامخ شي. ښوونکي کولی شي پدې برخه کې له شاگردانو سره يو څه زيات بحث وکړي.

Section 3: Past Unreal Conditions

دریمه برخه : غیر واقعی شرطیه جملې

ښوونکي دې پدې برخه کې دا لاندې ټکي شاگردانو ته په گوته کړي. ۱- په تیره زمانه کې غیر واقعی شرطیه فقرې داسې شرایط یا حالت بیانوي چه په تیره زمانه کې یې په یوه مرحله کې موجودیت نه وی لرلی. دا شرایط په انگریزي کې په داسې عباراتو افاده کیږي لکه:

"If I had seen him" "If you had seen him."

او داسې نور.

۲- په پښتو کې غیر واقعی شرایط دداسې فکرو په واسطه بیانېږي چې د «که» په فقرې پیل کېږي او د نتیجې په فقره پای ته رسیږي. د «که» د فقرې فعل له ناتمامې وصفې وجې او «وی» څخه جوړوی. وصفې وجه د بل په شان له فاعل یا مفعول سره مطابقت کوي او «وی» تل په خپل حال پاتې کیږي.

۲- که نتیجه په تېره زمانه پورې اړه ولري د نتیجې د فقرې فعل معمولاً له «به» جمع ناتمامې وصفې وجې جمع «وی» نه جوړ وي. «وی» تل په خپل حال پاتې کېږي او د فاعل یا مفعول دپاره نه تصریف کېږي.

۴- که نتیجه په حال زمانه پورې اړه ولري، د نتیجې د فقرې فعل د ناتمامې تېرې زمانې شکل لري. د حال زمانې نتایج په انګلیسي کې داسې راځي. "I would sit down", "I would go" او داسې نور.

۵- پدې مواردو کې د «وی» انګریزي ترجمه «had been» ده.

مثلاً که زه ناروغه وی. داسې ترجمه کېږي: "If I had been sick"

Practice

تمرین

پدې تمرین کې له شاگردانو نه غوښتل شوی دی چې په پښتو جملې په انګریزي ترجمه کړي. د کار د اسانتیا دپاره ددغو جملو ترجمه دلته راوړل کېږي. ښوونکي کولی شي چې د شاگردانو انګریزي جملې له دا لاندې جملو سره مقایسه کړي او وګوري چې څومره یې صحیح او څومره یې غلطې دي.

1. If I had been in his place, I would have given her to a dog...
2. If he had been a Pashtun, he would have avenged his father.
3. If I had been in your place my words would not have been so sharp.
4. If your heart ached this much, then you would not have looked at his face in its shroud.
5. He would have protected the honor of his family friend.

Section 4: Reading**څلورمه برخه: قرانت**

پدې برخه کې د پښتنې ټولنې د قبایلي خصوصیت د سوابقو او خصوصیاتو په باره کې بحث شوی دی. ښایي چې دا بحث به هم زده کوونکو ته په زړه پورې وي او هم به یې درک یو څه ورته مشکل وي. ځکه نو ښایي ښوونکي دې ته اړ شي چې په دې باره کې شاگردانو ته نور معلومات هم ورکړي. ښوونکي دا معلومات په هغه اثر کې چې دلته ذکر شوی او یا ځینو هغو اثارو کې چې غربيانو د افغانستان د ټولنې او قبایلو په باره کې لیکلي دي پیدا کولی شي.

Section 5: Diversions**پنځمه برخه: تفریح**

پدې برخه کې دوه د ملا نصرالدین کیسې راغلي دي. که د ښوونکي زده وي نو کولی شي چې یو دوه نورې د ملا نصرالدین کیسې هم شاگردانو ته وکړي.

Workbook Exercises**Exercise T1.**

زه له خپلې کورنۍ سره واده ته لاړم. کله چې ساز شروع شو خور مې غوښتل چې وگډيږي. مور او پلار مې گډیدو ته پرې نه ښوده. ورور مې له مور او پلار سره نژدې جنگ کړی و خو خور مې ورته وویل چې پروا نه لري، نه به گډيږم. وروسته نارینه وو او ښځو گډ اتن شروع کړ. مور او پلار مې خور او ورور دواړو ته وویل چې اتن وکړي. اتن یې وکړ. وروسته له اتن نه مې ورور پلار او مور ته وویل چې پری مو پخوا گډیدو ته پرې نه ښوده. مگر اوس مو ما او هغې دواړو ته وویل چې اتن ورشي وکړي. دا ولی؟ پلار او مور مې ورته وویل چې دا پوښتنه دې له ترور نه وکړه. ترور مې یې وپوښته. هغې ورته وویل چې گدا د دمو کار دی او اتن د اخیلو پښتنو کار دی.

Exercise T2.

۱. که سبا ته باران نه اورېده مهلې ته به لار شو.
۲. که تور له بالتیمور نه نه وی راغلی، میلستیا مو نه شوه کولی.
۲. که سلیم کور وانځلی، ترینه واده نه ورسره کوی.
۴. که مو کور لوی وی، د اسد واده ته به مو ډېر خلک خبر کړی وی.
۵. که لیلا له مکتب نه وخته راغله سینما ته به لار شو.
۶. که د سپین پلار ناروغه نه وی، سبا ته به کلیفورنیا ته تللی.
۷. که اسد په امریکا کې کور پیدا کړی، کابل ته بیرته نه ځی.
۸. که مې مور او پلار نه وی، بیګا به په واده کې ډېر زیات گډیدلی وی.
۹. که سلیم کور ته را نه شی، ترینه بازار ته نه ورسره ځی.
۱۰. که دې خور راغلی وی، د لیلا ورور به مو هم ډودی ته را غوښتی وی.

Exercise T3.

پښتانه په عمومي ډول دوه پښې دی، درانی او غلځی. درانی له هراته تر کوتې پورې پراته دی او په اوو لویو قبیلو ویشل شوی دی. دغه اوه قبیلې سدوزیې، بارکزی، پوپلزی، اڅکزی، اسحاق زی، ماکو او خوگیانې. خوگیانې په شرقی افغانستان کې سرحد ته نژدې پراته دی. غلځی هم په ډېرو قبیلو ویشل شوی دی لکه نیازی، سوری، لودی او نور.

Exercise T4.

د اسلم کورنۍ ډیره لویه ده. پنځه ترونه او اته تریندې یې له خپلو کورنیو سره په لوگر کې اوسیږی. درې ترونه او دوه تریندې یې له خپلو کورنیو سره په گردیز کې اوسیږی. هر تره یې تخمین لس دوولس زامن او لونې لری.

که ته نه وی زه نه ورتللم. Unit 22:

Section 1: Dialogue

لومړۍ برخه: دیالوگ

ښوونکي دې دیالوگ د تدریس د طریقې په باره کې له پخوانیو درسونو نه استفاده وکړي.

Practice

تمرین

شاگردان دې دا تمرین له هدایت سره سم عملی کړي.

Section 2: Genealogies of the Major Pashtun Tribes

دوهمه برخه: د سترو پښتنی قبایلو شجرې

که ښوونکي ددې برخې د تدریس په برخه کې د افغانستان او پاکستان سیاسي او طبعي نقشې په صنف کې خپولې وي، دا به له شاگردانو سره ډیره مرسته وکړي.

Practice

تمرین

زده کوونکي دې دا تمرین له هدایت سره سم عملی کړي. ښوونکي کولی شي دغه راز نورې پوښتنې هم له شاگردانو نه وکړي. ښوونکي کولی شي په دې باره کې د زیات معلومات دپاره

Olaf Caroe, *The Pathans*. Karachi: Oxford University Press, 1958.

د کتاب تر څنگه له حیات افغانی نه هم چه محمد حیات خان لیکلی او په انگریزي هم ترجمه شوی دی استفاده وکړي.

Section 3: Present Unreal Conditionals

درې يمه برخه: د حال زمانې غیر واقعی شرطی جملې

Examples

زده کوونکو ته ددغه راز جملو د توضیح او افادې ډیره بڼه لار
د هغو انگریزی ترجمه ده.

Practice

تمرین

زده کوونکي دې دا تمرین هم له هدايت سره سم عملی کړی.

Section 4: Reading

څلورمه برخه: قرائت

پدې باره کې د پښتې ټولنې په بین الاقوامی روابطو لاند بحث
شوی دی. ښوونکي کولی شي په دې باره کې زده کوونکو ته نور
معلومات ور کړي.

Section 5: Diversions

پنځمه برخه: تفریح

دا دوه ټوکې چې پدې برخه کې راغلي دواړه یې له هغه یوه کتاب
نه په پیښور کې چاپ شوی را اخستل شوې دي.

Unit 22 Exercises

Exercise T1.

۱. که اسد پرون راغلی وی، زه نن بالتیمور ته تلم.
۲. که د امان د تره زوی لایلا ته پیښوری جامې راوړی، امان به په بله تنخوا کې دوه سوه ډالره ورکړی.
۳. که پسرلی ښه بارانونه شوی وی، د اسد پلار به ډیر زیات للمی اخستی وی.
۴. که د دوو لویو پښتنی قومونو تر منځ جنگ پیل شی، حکومت یې په اسانه نشي بندولی.
۵. که رابیا پروسېکال له پوهنتون نه خلاصه شوې وی، په پیښور کې به یې ډیر ښه کار پیدا کړی وی.
۶. که ملک نصراله خپله لور د وهابی زوی ته ورکړې وی، ټول نیازی به ترې خوښ شوی وی.
۷. که سبا ته هوا ښه وه، میلمان به د یرام خان د منو باغ ته بوخو.
۸. که روسان له افغانستان نه نه وی وتلی، ډیر نور به یې هم مړه او زخمی شوی وی.
۹. که میلمانه ناوخته نه وی راغلی، لایلا به ډیره ښه افغانی ډوډی ورته پخه کړې وی.
۱۰. که هغه کبابی هر ډول کباب خرڅولی، خلکو به ډیر کباب ترې اخستله.

Exercise T2.

حکومت د قومونو په کارونو کې ډیره مداخله نه کوي. ددې خبرې یو دلیل دا دی چې په قومونو باندې د حکومت زور نه رسیږي. بل دا چې قومونه خپلې ستونزې خپله ښې حل کولی شي. خو که یو قوم د حکومت په مامورینو یا عسکرو حمله وکړي او یا د حکومت د ځینو سترو پروگرامونو مخه ونیسي، هلته بیا حکومت له زور نه کار اخلي. کله کله قومونه د حکومت په مقابل کې لوی بغاوتونه هم کوي او حکومت مجبوروی چې ور سره وجنگیږي.

Exercise T3.

د هر قوم غړی ځانونه د یو پلار زامن بولي. مگر ډیرو ته یې دا نه وی معلومه چه د ټول قوم پلار څوک دی. اما ډیرو خلکو ته تر څو پښته پورې د خپلو پلرونو او نیکونو نومونه معلوم وی. پخوا وختو کې یو شمیر داسې خلک هم وو چه د پښتنو ټوله شجره تر قیص عبدالرشید پورې ورته معلومه و. مگر اوس داسې خلک بیخي کم دی. خو په کتابونو کې د پښتنو شجرې لیکل شوی دی. باید وویل شي چه د پښتنو بیخي زړه او قدیمه شجره افسانوی ماهیت لری او له واقعیت نه لری ښکاری.

Unit 23: ستا پلار خو به کوچی نه و؟

Section 1: Dialogue

لومړۍ برخه: دیاالوگ

ښوونکي دې د دیاالوگ په تدریس کې له هغو لارښودنو نه استفاده وکړي چه د پخوانو دیاالوگونو په باره کې شوې دی. په عین وخت کې دې ښوونکي شاگردانو ته د خپل قوم او قومی روابطو په باره کې څه معلومات ور کړي.

Practice

تمرین

شاگردان دې تمرینونه له هدایت سره سم عملی کړي. خو د درې یم لمبر تمرین د حل کولو په برخه کې چه د دیاالوگ لیکل دی، باید ښوونکي هم مرسته ور سره وکړي.

Section 2: Reading A

دوهمه برخه: قرائت A

څرنگه چه په دې فصل کې په دیاالوگ او قرائت کې ډېر زیات نوی لغات راغلی دی نو له دې امله دې ښوونکي شاگردانو ته د لغاتو د په یادولو په برخه کې لارښودنې وکړي. په عین وخت کې دې ښوونکي له شاگردانو نه وغواړي چه کوم کلمات په ورځني ژوند کې زیات استعمال لري هغه دې په جملو کې استعمال کړي. ښوونکي دې شاگردانو ته دا هم ووايي چه په دې فصل کې د نوو لغاتو د زیاتوالي له امله له گرامری بحث نه صرف نظر شوی دی.

Have You Understood?

امتحان

ددې امتحان دپاره خوابونه په دې غرض دمخه برابر شوی چې
ښوونکي ته وخت وسپمول شي. زده کوونکي دې سوالونو ته له
هدایت سره سم خواب ورکړي.

۱. خو کوم کوششونه چې د افغانستان واکدارانو، په تیرو څه باندې
سلو کلونو کې، د یوه قوی مرکزی حکومت د جوړولو له پاره
کړي، هغه د عنعنوی قبیلوي روابطو دکمزوری سبب شويدي.

۲. کوم قومي مشران یې چې مرکزی حکومت ته سمدستي خطر باله
هغه یې تیا کړل.

۳. مگر کوم قومي مشران یې چې د مرکزی حکومت له پاره بالقوه خطر
باله هغه یې کابل ته بوتلل او ښې تنځاگانې یې ورته وټاکلې.

۴. کوم کوششونه چې د امیر عبدالرحمن زوی او لمسی امیر حبیب الله
او امیر امان الله، د افغانستان د عصری کولو له پاره وکړل، هغه هم
د دې سبب شول چې یو شمېر پښتانه د حکومتی کارونو او د ژوند
د تسهیلاتو له پاره کابل ته کډه وکړي او ورو ورو یې له خپلو
قبایلو سره روابط وشلیږي.

۵. د افغانستان د شاهي کورنۍ غړو چې خپله هم اصلاً سدوزي او
بارکزی پښتانه وو، خپل قبایلي خصوصیات او حتی ژبه یابلوده.

۶. د محمد نادر شاه د کورنۍ د واکدارای په وخت کې (۱۹۷۸-
۱۹۲۹) تر بل هر وخت نه زیات پښتانه مشران له خپلو کورنیو
سره د کابل ښار ته ولېږدېدل او په پای کې یې دېرو کورنیو
خپل قبایلي خصوصیات او روابط یابلودل.

Section 3: Reading B

دریمه برخه: قرائت B

ددې قرائت په برخه کې داسې روش غوره شوی چه زده کوونکي، ددې پر ځای چه د هرې کلمې په معنا ځان پوه کړي، ټول قرائت ولولي او عمومي مفهوم ور نه واخلي. په همدې لحاظ له قرائت نه دمخه او وروسته تمرینونه ور کړل شوي دي.

ددې کار هدف دادی چه د شاگردانو له ذهن نه دا ویره لري کړي شي چه گوندې د پښتو د یوې پارچې لوستل گران دي. دوی باید په دې پوه شي چه که د یوې پارچې په یو لړ کلماتو او حتی عباراتو پوه هم نه شي، په عمومي مفهوم یې پوهېدلی شي. البته ښوونکي کولی شي چه وروسته د قرائت نه هغه کلمات او عبارات هم شاگردانو ته معنا او توضیح کړي چه نه دي پرې پوهیدلي.

Section 4: Diversions

څلورم فصل: تفریح

ښوونکي کولی شي دا کیسې، دمخه تر دې چه شاگردان یې ولولي، په شفاهي ډول هغوی ته ووايي.

Unit 23 Exercises

Exercise T1.

امیر عبدالرحمن خان له کال ۱۸۸۰ نه تر کال ۱۹۰۱ پورې پاچا و. په کال ۱۹۰۱ کې یې زوی امیر حبیب اله پاچا شه. امیر حبیب اله په کال ۱۹۱۹ کې په کله گوش کې و وژل شو. په ځای یې زوی امیر امان اله په همدې کال کې پاچا شو. په امیر امان اله پسې د سقاو زوی (حبیب اله) چه امان اله یې له تخته لرې که او خپله پاچا شه. نادر شاه په کال ۱۹۲۲ کې و وژل شو او په ځای یې

زوی، ظاهر شاه، پاچا شو. داود خان په کال ۱۹۷۲ کې د ظاهر شاه په مقابل کې کودتا وکړه او خان یې جمهور رئیس اعلان کړ.

Exercise T2.

په پنځلسمې پېړۍ کې یوسفزی له کندهار او غزني نه کابل ته ولېږدیدل. هلته په کابل او شاوخوا سیمو کې میشته شول. وروسته یې اکثره له کابل نه سوات ته ولېږدیدل. خو یو شمېر یې په کابل او شاوخوا سیمو کې پاتې شول. څوک یې چه سوات ته لاړل او اکثره یې په یوه سیمه کې میشته شول هغو خپله لهجه او دودونه وساتل. څوک یې چه د کابل په ښار کې پاتې شول هغو خپله ژبه او دودونه بایلودل. مگر څوک یې چه د کابل په شاوخوا سیمو کې پاتې شول هغوی تر اوسه هم پښتو وایی خو لهجه او دود یې بیخي بدل شوې دی او د سوات له یوسفزو سره زیات فرق لري.

Exercise T3.

۱. نورستانيان په کال ۱۸۹۲ کې مسلمانان شول.
۲. افغانستان په کال ۱۹۱۹ آزاد شو.
۲. د غازي مکتب په کال ۱۹۲۸ کې جوړ شو.
۴. د غازي اول مکتب په کال ۱۹۲۴ کې جوړ شو.
۵. غازي محمد ايوب خان په کال ۱۸۸۰ کې فرار شو.
۶. کابل راډيو په کال ۱۹۴۱ جوړه شوه.
۷. د طب اول پوهنځی په کال ۱۹۲۱ کې جوړ شو.
۸. د دیورند تړون په کال ۱۸۹۲ کې لاسلیک شو.
۹. د حبیبی مکتب په کال ۱۹۰۲ کې جوړ شو.
۱۰. دري په کال ۱۹۶۴ کې په نوی اساسی قانون کې د پښتو تر څنگ د افغانستان رسمی ژبه ومنل شوه.

Unit 24: مېلمه پالنه

Section 1: Reading

لومړۍ برخه: قرائت

څرنگه چې دا قرائت د پښتونوالی دیوه اصل یعنی مېلمه پالنې په باره کې دی او څرنگه چې مېلمه پالنه په پښتنو کې ځانته خاص مفهوم لري نو ښایي شاگردانو ته ډېر سوالونه پیدا کړي. ښوونکي دې کوشش وکړي چې هم د شاگردانو سوالونو ته ځوابونه ورکړي او هم که کولی شي په دې باره کې شاگردانو ته نور معلومات ورکړي.

Have You Understood?

امتحان

زده کوونکي دې دا امتحان له هدايت سره سم تکميل کړي او د مېلمه پالنې په باره کې هر څومره متلونه چې د ښوونکي زده وي هغه دې زده کوونکو ته ووايي.

Section 2: به in More Detail

دوهمه برخه: د «به» په باره کې نور مثالونه

پدې برخه کې د «به» د استعمال بېل بېل موارد د مثالونو په واسطه څرگند شوي او د کار د اسانتيا د پاره يې معنا هم ليکل شوې ده.

ياداښتونه:

ښوونکي دې دا لاندې ټکي زده کوونکو ته تشرېح او توضيح کړي.
۱- د «به» توري علاوه پردې چې د آينده علامه ده، اکثره د عدم يقين مفهوم هم افاده کوي. مثالونه يې په همدې برخه کې دمخه راغلي دي.

۲- «به» په ځينو مواردو کې امریه جمله نرموی او د یو ډول مشورې رنگ ورکوی. مثلاً په دې لاندې دوو جملو کې اوله د امر شکل لری مگر دوهمه یې د مشورې شکل لری.
مجلس دوه بجې کوو.
مجلس به دوه بجې وکړو.
۲- «به» له «ده» یا «دی» سره یو ځای هیڅ نه واقع کیږی.
مثلاً دا لاندې جمله بیځی غلطه ده.
لیلا به تللي ده.

Section 3: Dialogue

دریمه برخه: دیالوگ

ښوونکی دې د دیالوگ د تدریس په برخه کې له تېرو درسونه او خپل مهارت نه استفاده وکړی.

Practice

تمرین

زده کوونکی دې دا تمرین له هدایتونو سره سم عملی کړی.

Section 4: Diversions

څلورمه برخه: تفریح

کومې لندې کیسې چه په دې برخه کې راغلی هغه ټولې یا دا ښیې چه کوربه په مهلمه خوښ نه وی او یا دا چه مهلمه له کوربه نه خوښ نه وی. ښوونکی دې په دې باره کې زده کوونکو ته توضیحات ورکړی او دا ټکي دې ورته څرگند کړی چه ولی پښتانه له یوې خوا مهلمه ته په ډېره درنه سترگه گوری او له بلې خوا دغه راز کیسې پسې جوړې شوې دی.

Workbook Exercises

Exercise T1.

۱. تور چه په مکتب کې ؤ هر وخت به يې کتابونه لوستل.
۲. زه به سبا ته ليلا سره مېلې ته لار شم.
۳. زه چه هلك وم، ملگرو به مې وهلم.
۴. د تور ورور به امريکا ته نه وي راغلي.
۵. په امريکا کې به ډېر زيات خوان افغانان وي چه پښتو نه وايي.
۶. که داسد ټول ورونه په امريکا کې وي، پلار به يې ليدلو ته راغلي وي.
۷. غلخي صاحب وايي چه داسد ملگري به پېښور ته تللي وي.
۸. ليلا چه په پوهنتون کې وه هره شپه به کتابخانې ته تله.
۹. په امريکا کې به ډېر داسې خلک وي چه دپښتون نوم يې نه وي اوريدلی.
۱۰. که ليلا سهار راغلې وي، خپله خور به يې ليدلې وي.

Exercise T2.

په ښار کې مېلمه اکثره بلل کېږي. خو ډېر ځله داسې مېلمانه هم په سړي پېښيږي چه نه وي بلل شوي. دا دوهم ډول مېلمانه، معمولاً نارينه ملگري، اشنايان او خپلوان وي. دا مېلمانه اکثره داسې مهال پېښيږي چه د ډوډي وخت نه وي او کوربه معمولاً چای ور کوي. خو که د ډوډي په وخت کې پيښ او يا د ډوډي تر وخت پاتې شي نو کوربه ډوډي هم ور کوي. دا ډول مېلمانه معمولاً خپل کور ته ځي. مگر که مېلمه د کوربه نژدې ملگري وي نو د شپې يې هم ساتي. په داسې ملگرو کې تشریفات ډېر نه وي او ځکه نو څه چه تيار وي هغه خوري. خو که د کور ډوډي کمه او يا بيخي خرابه وي، نو کوربه يا له بازاره هگي راوړي او پخوي يې يا تياره ډوډي لکه کباب او يا جلبی او ماهيان او يا کوم بل شي را غواړي.

Exercise T3.

شمې اكا زمونږ په كور او كلي كې په ډېرې هوښياري مشور و. او هرچا به چې كومه مشوره غوښتله ده ته به راتلل. د ده د دې هوښياري د احتياط يوه نښه دا وه چې ده تر اخره پورې خپل كور ته برق را نه وست. او ويل به يې كه كله برق شارټ شي نو حريق به واقع شي او كور به مې وسوزي.

دده دا عادت و چې په موټر كې به نه سوريده او ډېر ليري خاي ته به هم پياده روان و، ځكه چې د موټر له چپه كيدو وېرېده او ډېر احتياط يې كاؤ.

هو! دې له ډېره عقلمانه پياده گرځېده او كور كې به يې رڼا هم ډېر كمه وه.

Unit 25: بدل

Section 1: Dialogue

لومړۍ برخه: دیاالوگ

ددې دیاالوگ یو مطلب دادی چه زده کوونکو ته د "بدل" مفهوم پوره واضح کړی. که ښوونکي لازمه وگنې د "بدل" په باره کې نور توضیحات هم زده کوونکو ته ورکولی شي.

New Vocabulary

نوی لغات

پدې برخه کې هغه کلمات راغلي دي چه زده کوونکي دمخه نه وو ور سره بلد.

Practice

تمرین

ددې تمرین اوله برخه له شاگردانو سره پدې باره کې مرسته کوی چه په کیسه کې لومړنی ذکر شوی شخص چه په انگریزی کې (the former) بلل کېږي، څنگه راځي. او ور پسې ذکر شوی شخص څنگه راځي. چه په انگریزی کې (the latter) بلل کېږي، ښوونکي دې د تمرین د دوهمې برخې د متلونو په باره کې شاگردانو ته توضیحات ورکړي او که یې د "بدل" په باره کې نور متلونه زده وی هغه دې هم ورته ووايي.

Sections 2, 3 and 4: The Story

دوهمه، درې يمه او څلورمه برخه: کيسه

ښوونکي دې ددې کيسې په برخه کې شاگردان دې ته متوجه کړي چې ښايي د کيسې په لسانې اړخ کې دومره مشکلات ونه لري. خو د کيسې په ثقافتې يا کلتوري اړخ باندې پوهيدل، ښايي يو څه ورته گران وي. ښوونکي دې زده کوونکو ته دا هم ووايي چې د کيسې د کلتوري اړخ په باره کې په Workbook کې پوره توضيحات راغلي دي او ځکه نو هغوی لومړی بايد د Workbook توضيحات ولولي او بيا کيسه.

کله چې شاگردان د کيسې لوستل پيل کوي بايد چې د کيسې په کلتوري اړخ پوره پوهېدلی وي او دا هم ورته معلومه شوی وي چې کيسه د څه شې په باره کې ده. شاگردان بايد د هغو سوالونو په ځوابونو هم ښه پوه شوی وي چې د کيسې د هرې برخې په پای کې راغلي دي. تر څو شاگردانو د کيسې د يوې برخې په سوالونو پوره ځانونه، نه دی پوه کړی، تر هغو پورې دې د کيسې بله برخه نه لولي. څرنگه چې پدې کيسه کې داسې کلمات ډېر راغلي چې ښايي شاگردان ورسره بلد نه وي، نو له دې امله دې ښوونکي د کيسې د هرې برخې له لوستلو نه وړاندې له شاگردانو سره ددغې برخې په لغاتو وغږيږي او زده کوونکي چې څه مشکلات لري هغه دې ورته حل کړي. د درې يمې برخې وروستۍ تمرين دا دی چې شاگردان دې دا کيسه داسې تمثيل کړي لکه په يوه راډيودرام کې چې کيږي او هغه دا چې يو تن دې د کيسې تشرېحات لولي. څو تنه نور دې د هغو کسانو په ځای خبرې وکړي چې په کيسه کې راغلي. يعنې يو دې «صحبث خان» شي، بل دې «گل مير» شي او بل دې يو بل څوک.

دا په واقعيت کې هم د شاگردانو دپاره ساعت تېری کېږي او هم په کيسه باندې د پوهېدلو په برخه کې ډېره ښه مرسته ورسره کولی شي.

Section 5: Diversions

پنځمه برخه: تفریح

ښوونکي دې له زده کوونکو نه وغواړي چې د خوشحال خان بیت حفظ کړي. ښوونکي دې شاگردان پدې هم پوره پوه کړي چې په پښتو کې شعر څنگه لوستل کېږي او د شعر د لوستلو فرق د نثر له لوستلو سره څه دی. ښوونکي دې شاگردان، په خاص ډول دې ته متوجه کړي چې د خوشحال خان اشعار د وزن او آهنگ په لحاظ ډېر ژوندي دي.

Workbook Exercises

Exercise T1.

۱. یوه ورځ ملا نصرالدین په یوه کوڅه کې خپله ښځه وهله. خلک راغلل او ورته وې وېلې چې څوک خپله ښځه په کوڅه کې نه وهي. ملا ورته وویلې "نو چېرته یې ووهم؟" خلکو ورته وویلې "په کور کې." ملا په قار ورته وویلې "ساده خلکو په کور کې نه شم پیدا کولې."
۲. یوه ورځ ملا نصرالدین دوه پاوه غوښه کور ته راوړه. ښځې یې پخه کړه او پخپله یې وخوړه. ماښام ښځې ملا ته سپوره دودۍ راوړه. ملا ښځې ته وویلې چې غوښه دې ولې نه ده پخه کړې؟ ښځې ورته وویلې چې غوښه پېشکې وخوړه. ملا ورته وویلې راځه چې پېشکه وتلو. پېشکه خپله دوه پاوه وه. ملا چې پېشکه وتله ښځې ته یې وویلې چې دا خو دوه پاوه ده. نو که دا پېشکه ده، غوښه څه شوه؟ او که دا غوښه ده نو پېشکه څه شوه؟
۲. یو سهار د ملا نصرالدین همسایه ورته راغی او پوښتنه یې ترې وکړه چې بیګا شپه ستاسو کره غالمغال ؤ. دا څه چل ؤ؟ ملا ورته وویلې چې له ښځې سره مې جنگ ؤ. ښځې مې څادر وغورځاؤ او غالمغال شو. همسایه ورته وویلې څادر څنگه غالمغال کوي؟ ملا ورته وویلې چې ما اغوستي ؤ.

Exercise T2.

يو نهستم يوه شتمن ته ورغی او ورته وېلې چه مونې دواړه د
بابا آدم او بي بي حوا اولاد يو. خكه نو مونې دواړه سره وروڼه يو.
ته ډېر مور يې، او زه خوار يم. زر شه اوس ماته سم رسد راکړه.
شتمن چه دا واورېدل نو يوه کاسيره يې ورکړه. خوار ورته ووهلې.
خان صاحب! ماته پدري حصه ولې نه راکوې؟ هغه ورته ووهلې چه
خوانه! پدې شکر وباسه. که دې نور وروڼه خبر شول، نو دا به هم
در ونه رسيږي.

عزت او ننوتې: Unit 26

Section 1: Reading

لومړۍ برخه: قرائت

ښوونکي کولی شي چې شاگردانو ته د پښتنو د ننگ او عزت او یا د چا په ننگ او عزت باندې د تهرې په باره کې نورې کیسې او مثالونه هم ووايي. دغه راز دې ښوونکي شاگردانو ته دا هم ووايي چې په پښتنو او امریکایانو کې د ننگ او عزت مفهوم فرق لري او ځکه نو له ننگ او عزت نه دفاع هم په پښتنو او امریکایانو کې توپیر سره لري. مثلاً په امریکا کې د هلك او نجلۍ ملګرتیا کوم عیب نه دی او یو هلك خپله ملګرې نجلۍ د نورو خلکو په مخ کې څه چې بلکه خپله نجلۍ د کورنۍ په مخ کې هم په آزاد ډول ښکلولی شي. مګر په پښتنو کې د یوې پردۍ نجلۍ ملګرتیا او د هغې ښکلول د نجلۍ کورنۍ په خپل عزت تهرې ګڼي. په دې ارتباط د پښتنې او امریکایي ټولنې یو بل عمده توپیر دادی چې په پښتنو کې د یوه شخص عزت د هغه د ټولې کورنۍ عزت دی نه دا چې یوازې د هغه شخص. کله که د یوې کورنۍ د یوه غړي په سر، مال او یا ناموس تجاوز کېږي، نو دا په ټوله کورنۍ تجاوز دی او ځکه د کورنۍ د هر غړي چې د لاسه څه وشي ددغه تجاوز بدل اخلي.

اما د ننوتې په باره کې باید وویل شي چې دا دود په ټولو پښتنو کې رواج دی.

Section 2: Verb Phrases with Possessive Subjects

دوهمه برخه: د اضافي فاعل فقرې او جملې

څنگه چې اضافي فاعل په انګلیسي کې نشته نو له دې امله به شاگردانو ته د هغو جملو فهم ګران وي چې دغه راز فاعل په کې راغلی وي. البته شاګردان باید دې ته متوجه کړي شي چې کوم شي مونږ اضافي فاعل بولو هغه په نحوی لحاظ فاعل نه دی. بلکه په معنوی لحاظ فاعل

دی. مثلاً په دا لاندې جمله کې د فعل فاعل «ساره» دی ځکه د جملې فعل، «وسول»، له «ساره» سره چې د لیکونکي په لهجه کې د جمع په حیث استعمالیږي، مطابقت لري نه دا چې «زما» سره. «زما» د قید حیثیت لري. زما ساره وسول.

ښوونکي دې شاگردانو ته دا هم ووايي چې پدغه راز جملو باندې د پوره پوهېدلو دپاره د تمریناتو په برخه کې ډېر زیات مثالونه راغلي دي.

Section 3: Dialogue

درې یوه برخه: دیالوګ

دا دیالوګ اصلاً د ننواتې په باره کې دی او هدف یې دادی چې شاگردان د مثالونو له لارې د ننواتې په مفهوم ښه وپوهیږي.

Section 4: Diversions

څلورمه برخه: تفریح

کومې کیسې چې پدې برخه کې راغلي دي هغه د واقعي پېښو بیان نه دي. اما په پښتني ټولنه کې ددغه راز پېښو د واقع کېدلو امکانات ښځې زیات دي. کوم بیتونه چې پدې برخه کې راغلي هغه د پښتو ژبې د ستر شاعر خوشحال خان خټک دي. ښوونکي کولی شي شاگردانو ته د خوشحال خان خټک په باره کې نور معلومات هم ورکړي.

Workbook Exercises

Exercise T1.

۱. سپین او خوشحال ملګري او په یو بل ډېر ګران وو. یو کال یې یو شمېر پسونه په ګډه واخستل او غوښتل یې چې څه موده یې

وساتی او بیا یې په گټه خرڅ کړی. پسونه یې ټول اوږی وساتل. منی سپین پسونه بازار ته بوتلل او خرڅ یې کړل. سپین خوشحال ته وویل چه ټول پسونه یې په اته زره افغانۍ خرڅ کړل. خو خوشحال دا خبره نه منله او سپین ته یې ویل چه په زیاتو پېسو یې خرڅ کړیدی. په پای کې د سپین او خوشحال خبره جنګ ته ورسېده. خوشحال سپین په ټوپک وریشته. خو ورځې وروسته خوشحال خپله مور سپین ته ننوتی ور ولېږله. سپین د خوشحال د مور مخ ومانه او بهر ته له خوشحال سره ملګری شو.

۲. کلیم ډېر خیالی ځوان ؤ. یوه ورځ د ملک انور لور چه هغه هم ډېره ښایسته وه کلیم ولیده او پرې مین شو. کلیم د ملک انور لور وغوښته خو هغه ور نه کړه. بله ورځ د ملک انور لور په کلیم غږ وکړ او کور ته یې ور وتښتېده. په دې خبره د کلیم او د ملک انور د کورنیو تر منځ ډېر سخت جنګ وشو. په جنګ کې دوه تنه مړه او یو شمېر زخمیان شوو. وروسته له څه مودې نه یې روغه سره وکړه او دښمنی یې ختمه شوه.

Exercise T2.

وايي په یوه ځنگله کې دوه ماران وو. یوه مار یو سر لاره او سل لکۍ. بل مار سل سره لرل او یوه لکۍ. یوه ورځ ځنگله اور واخست او مارانو غوښتل چه په منده ځنگله نه ووځي. کوم مار چه یو سر لاره او سل لکۍ هغه په منده او په آسانه له ځنگله نه ووت. ځکه ځنگله چه سر روان شو لکيو مندې پسې وهلې. مګر هغه بل مار چه سل سره یې لرل او یوه لکۍ له ځنگله نه ونشو وتلی او په اور کې ستي شو. ځکه هر سر غوښتل چه په بله لار ځنگله نه ووځي.

Unit 27: جرگه

Section 1: Reading

لومړۍ برخه: قرائت

پدې برخه کې لومړی د پښتنو په قومي جرگو او بیا په افغانستان کې د لویې جرگې د منځ ته راتلو او ورپسې ددغو جرگو په توپیر بحث شوی دی. ښوونکی کولی شي پدې باره کې زده کوونکو ته نور معلومات هم ورکړي.

Section 2: Conversation

دوهمه برخه: محاوره

د حفيظي کيسه چه پدې ديالوگ کې راغلي هغه واقعاً د ښوونکي د لارښود د ليکونکي په کلي کې پېښه شوې ده. کوم نومونه چه په ديالوگ کې راغلي هغه هم په رښتيا ددغه کلي د يو شمېر خلکو دي. يقين دی چه دغه راز پېښې به د ښوونکي په سيمه کې هم شوي وي. نو که وغواړي کولی شي چه شاگردانو ته يې بيا کړي.

Have You Understood?

امتحان

ددې برخې د سوالونو او بحث مطلب دا نه دی چه شاگردان سوالونو ته صحيح ځوابونه ورکړي. بلکه مطلب دا دی چه شاگردان خبرو او مذاکرې ته تشويق کړي شي.

Section 3: Reading

دریمه برخه: قرانت

ددې برخې مطالب له هغې مقالې نه را اخستل شوی چه یوه معروف پښتانه لیکوال ښاغلی حبیب اله رفیع لیکلی او د قلم د دوه میاشتني مجلې په دوهم جلد او پنځم ټوک کې په کال ۱۹۸۷ کې خپره شوې ده. پدې مقاله کې د "لویې جرگې" لنډ تاریخ او اهمیت خپرل شوی دی. ښوونکی کولی شي زده کوونکو ته د محلی او قبايلي جرگو په باره کې نور معلومات هم ورکړي.

Section 4: Diversions

څلورمه برخه: تفریح

ښوونکی دې شاگردانو ته ووايي چه پدې برخه کې یوه لنډی او د پښتو ژبې د یوه ډېر ستر شاعر او نومیالی پښتانه مشر خوشحال خان خټک یو بیت راغلی دی. ښوونکی کولی شي داسې نورې لنډی او بیتونه هم شاگردانو ته ووايي چه د جرگې ذکر پکښې شوی وی.

Workbook Exercises**Exercise T1.**

د جرگې فیصلې ته تیرې وایی او کله چه جرگه فیصله وکړی نو ویل کېږي چه تیرې یې کېښوده. د تیرې اصطلاح په واقعیت کې د جرگې د فیصلې کلکوالی ښیي. کله چه تیرې کېښودل شوه بیا نو څوک غاړه نشي ترې غړولی او که یې وغړوی نو ډېره درنده سزا ورکول کېږي. سزا خپله جرگه ټاکی.

Exercise T2.

د افغانستان د بغلان د ولايت د بالادوري په سيمه كې يو كلي دي
چې حسين خېل نوميږي. ددې كلي خلك ټول هغه حسين خېل پښتانه
دي چې د كابل د موسيې له سيمې نه بالادوري ته لېږديدلي دي. يو
وخت د حسين خېلو د كلي خلك ډېر زيات شول او كومې خلكې چې
حکومت ور كړې وې په هغو يې گذاره نه كېده.

د حسين خېلو له كلي نه پورته د غوندي خواته يو ډېر لوی ډاگ ؤ
چې مخكې يې د كرنې له پاره ډېره ښه وه، خو اوبه نه وې ورغلې.
حسين خېل پوهېدل چې كه د ډاگ پورته خوا ته، د غوندي په بېخ
كې يوه بياله تېره كړي نو د كرنې ډېره نوره مخكې به هم پيدا كړي.
همدا ؤ چې يوه ورځ يې جرگه جوړه كړه او په هغې كې يې فيصله
وكړه چې دغه بياله په گډه وباسي او د ډاگ مخكې به په خپلو منځو
كې وويشي. بياله يې وايسته او اوس هغه ډاگ ټول په آبادو كروندو
بدل شوی دی.

Exercise T3.

۱. ميرويس د پښتنو يو ډېر لوی مشر او د اوسني افغانستان د
لومړني مستقل دولت مؤسس دی.
۲. امير امان الله خان د افغانستان يو ډېر عصري پاچا ؤ او د خپل
ملك خپلواكي يې په كال ۱۹۱۹ كې له انگرېزانو نه بېرته
واخسته.
۳. عبدالرحمن خان يو ډېر ظالم او هوښيار پاچا دی او د افغانستان
لومړني قوي مركزي حكومت يې تاسيس كړی دی.
۴. نور محمد خان د نورزو يو مشهور خان او ډېر لوی زميندار ؤ.
۵. خو شحال خان خټك د پښتو ژبې تر ټولو نه ستر شاعر او د
پښتنو توريالي مشر ؤ.

۶. سیفی هروی د افغانستان یو ډېر لوی تاریخ پوه او د هرات د
تاریخنامې لیکونکی دی.
۷. احمد جان یو ډېر تکړه پښتو لیکوال، د انگریزانو منشي او د
دوو مهمو کتابونو لیکوال دی.

Unit 28: جر وړبل

Section 1: The Story Begins

لومړۍ برخه: د کیسې پیل

ښوونکي ته دې معلومه وي چې په کیسه کې ډېر زیات داسې کلمات او اصطلاحات راغلي چې شاگردان نه پرې پوهیږي. دا به ښه وي چې ددغو لغاتو ډېر زیات شمېر په جملو کې استعمال کړي. دغه راز باید زده کوونکي کوشش وکړي چې ددغو نویو کلماتو معادل کلمات ور په زړه کړي او دا کار باید دوی د کیسې له لوستلو نه دمخه وکړي. ښوونکي ته دې دا هم معلومه وي چې دا کیسه د کتاب مؤلف په کال ۱۹۵۸ کې لیکلې او په کابل کې یې د مطبوعاتو د ریاست جایزې ته وړاندې کړې وه. کیسه پدغې مسابقه کې اوله درجه شوه. وروسته له مسابقې نه لومړی د انیس په ورځپاڼه کې او بیا د کابل په مجله کې خپره شوه.

New Vocabulary

نوی لغات

پدې برخه کې ټول هغه لغات او اصطلاحات راغلي چې شاگردانو ته نوی دي.

Have You Understood?

امتحان

د څلورم تمرین سوالونو ته به په راتلونکې برخه کې خواب وویل شي. دا چې شاگردان باید دغو سوالونو ته د کیسې د دوهمې برخې له لوستلو نه دمخه خواب ورکړي، ددې کار مطلب دادی چې هغوی دغو سوالونو ته په خپل فکر خواب ورکړي او پدې ډول د کیسې د راتلونکې برخې

په باره کې فکر وکړی. ځکه نو ښوونکي باید دې سوالونو ته درست
 ځوابونه ور نه کړي بلکه شاگردان دې دې ته پرېږدي چې ځوابونه د
 کيسې د راتلونکي برخې له لوستلو نه وروسته، خپله پيدا کړي.
 ښوونکي دې د ور پسې تمرين د عملي کولو لپاره شاگردان په څو ډلو
 وویشي. بيا دې د کلا نقشه په توره تخته رسم کړي او شاگردانو
 نه دې وغواړي چې د تختې مخې ته دغه تمرين عملي کړي.

Section 2: The Story Continues

دوهمه برخه: کيسه دوام لري

ښايي زده کوونکي د داسې سيمو وی چې يا هلته ډېره زياته واوره
 نه کېږي او يا که کېږي هم نو د کابل د کليو غونډې کوڅې داسې نه
 بندوي چې سړي په اسانه پکښې گرځېدی نه شي. ځکه نو ښوونکي کولی
 شي پدغې باره کې زده کوونکو ته زياتره معلومات ورکړي.

New Vocabulary

نوی لغات

ښوونکي دې پدې برخه کې هم لومړی له شاگردانو نه وغواړي چې
 لغات په دقت مطالعه او په معنا يې غور وکړي او ورپسې دې بيا
 د کيسې دا برخه ولولي.

Have You Understood?

امتحان

دا هم يو کوچنی امتحان دی او زده کوونکي دې يې له هدايت سره
 سم حل کړي.

Section 3: The Story Concludes

درې يمه برخه: كيسه خلسپړی

New Vocabulary

نوی لغات

ښوونکی دې پدې برخه کې هم لومړی له شاگردانو نه وغواړي چې
لغان په دقت مطالعه کړي او په معنا يې په دقت غور وکړي او
ورپسې دې د کيسې دا برخه ولولي.

Have You Understood?

امتحان

ددې کيسې هدف په افغانستان کې د يوه بهوزلی بزگر د کورنۍ
د حال ترسيمول او په افغاني ټولنه کې د عدم مساوات او دې حقيقت
ښودل دی چې کار يو څوک کوي او ثمر يې بل څوک اخلي. دغه راز
ليکوال غواړي دا وښيي چې که حوره په خيرنو جامو کې ونغاړل شي
هم حوره ده او که پرې ښکلې څيره يې خاورې او دورې هم ولويږي
ښکلا يې نه شي ورکولی.

Section 4: Diversions

تفريح

پدې برخه کې د کيسې ليکوال خپله يوه د ورکتوب خاطره ليکلې ده.
ښوونکی کولی شي د افغانستان د کوټو د بامونو او د بامونو د پاسه
د ماشومانو د لوبو په باره کې شاگردانو ته معلومات ورکړي.

Workbook Exercises

Exercise T1.

زه به ښايي چه اوه يا اته کلن وم. د اول پسرلي ورځ او ماسپښين مهال
 و. زه د گودي پران د جگولو لپاره د تناره د کوتې بام ته ختلي وم.
 گودي پران مې جگ کړ. وروسته له يو څه وخت نه گودي پران په
 تيتېدو شو. ما، په داسې حال کې چه گودي پران ته مې کتل، د
 گودي پران تار ورو ورو را کش کاؤ او په شا تلم. د کوتې د بام په
 هغې څنډې چه د انگر خوا ته وه ديوال نه و جوړ شوی. زه ورو ورو شا
 په تلم. خو بهرته مې نه کتل. وروسته له ډېر وخت نه مې دواړه پښې
 له بام خطا شوی او کوز انگر ته ولوېدم. په انگر کې لکه پيشکه شخ په
 پښو ودرېدم. ژوبل نه شوم، خو تلې مې داسې سرې شوې لکه چه په
 اور درېدلي يم. وروسته له يوې شپې نه بهرته عادي حال ته راغلم.
 زه يو دوه گامه لارم. خو زړه مې لا هم درېده.

مور مې، چه د تناره د کوتې له کرکې نه يې ليدلی وم، راووته او
 راته وې وېلې، نه مې درته وېلې چه په بام په شا مه څه؟ ما ورته
 وويېلې ولې؟ هغې را ته وويېلې اوس به مړ وې. زه نور غلی شوم،
 ځکه پوه شوم چه له کرکې نه يې ليدلی يم چه را ولوېدم. هغې بيا
 پوښتنه وکړه چه ژوبل شوې؟ ما ورته وويېلې، نه. هغې را ته وويېلې،
 ته وگرځه. زه يو دوه قدمه لارم. هغه ډاډه شوه چه ژوبل نه يم او
 بهرته کوتې ته لاړه.

Exercise T2.

۱. رسول کاکا خره له غوجل نه ددې لپاره را وايسته چه پرې
 سپورشی او ښار ته لاړ شی.

۲. ليکوال بام ته د هغې واورې د توپلو له پاره ختلی و چه بيگا شپه
 اورېدلی وه.

۲. کله چه ليکوال واوره، توپله کتل يې چه ډېر زيات خلک په کوڅو کې گرځي.
۴. کله چه د رسول کاکا خړه په واورو کې ولوېده د ليکوال د فکر سلسله وشلېده.
۵. ليکوال په دې پوهېده چه نجلۍ ددې لپاره ژاړي چه کورنۍ يې بهوزلي وه.
۶. رسول کاکا خپله لور ور وغوښته چه د لرگيو بار په خړه ورسره بار کړي.
۷. رسول کاکا ځکه د خندا وړ جامې اغوستې وې چه ليونۍ و.
۸. ليکوال نجلۍ وليده چه د تناره په غاړه کښيनाسته.
۹. سپوږمۍ ځکه لوڅه لپره وه چه پلار او مور يې ښې جامې نه شوې ورته اخستلي.
۱۰. ليکوال په دې پوهېده چه کار د سپوږمۍ کورنۍ کاؤ او گټه يې د رسول کاکا بادار اخسته.
۱۱. ليکوال خپل گاونډۍ وليده چه خپلې لور سره ښار ته روان شو.
۱۲. ليکوال ته د نجلۍ په مخ اوښکې داسې ښکارېدې لکه پرځه چه په گلاب لوېدلې وي.
۱۳. د رسول کاکا او هغه د بادار د کورنۍ ژوند ډېر فرق سره لاره.
۱۴. رسول کاکا ډېر زيات زامن او لونې لرلې.
۱۵. رسول کاکا له خپلو زامنو سره ټول ژوند خپل بادار ته کار کړی و.

END

U.S. Dept. of Education

Office of Educational
Research and Improvement (OERI)

ERIC

Date Filmed
March 11, 1992